

**Stimularea studenților cu performanțe înalte în învățare și recuperarea celor cu
dificultăți în învățare**

Partea I: Sugestii

Material realizat de:

Partea a II-a:

**Instrumente de intervenție utilizate în strategiile de stimulare și recuperare a
studenților cu dificultăți de învățare**

Material realizat de:

Septembrie 2024

Introducere

Acest document oferă o sinteză a strategiilor educaționale pentru stimularea performanței academice la studenții cu rezultate deosebite și pentru sprijinirea celor cu dificultăți de învățare. Scopul principal este optimizarea procesului de învățare prin strategii diferențiate, adaptate nevoilor și potențialului fiecărui student.

Partea I: Strategii pentru stimularea performanței academice

1. Studenții cu performanțe înalte

Pentru studenții cu rezultate academice excepționale, cadrele didactice implementează următoarele strategii:

- **Adaptarea curriculară calitativă și cantitativă:** Integrarea unor teme complexe, care să promoveze gândirea critică și conexiunea dintre cunoștințe teoretice și aplicabilitatea practică.
- **Promovarea curiozității academice:** Încurajarea căutării de informații din surse variate și dezvoltarea gândirii independente.
- **Metode didactice inovative:** Încorporarea strategiilor precum învățarea prin descoperire, instruirea asistată de tehnologie și auto-direcționată.
- **Dezvoltarea creativității:** Utilizarea tehnicilor precum brainstorming-ul, sinectica și alte metode colaborative care stimulează gândirea divergentă.
- **Personalizarea procesului educațional:** Adaptarea materialelor și sarcinilor de învățare la interesele și obiectivele individuale ale studenților.

2. Studenții cu dificultăți de învățare

Pentru studenții care întâmpină dificultăți, sunt aplicate următoarele măsuri:

- **Stabilirea obiectivelor realiste:** Fixarea unor scopuri de dificultate moderată, tangibile pe termen scurt.
 - **Predarea structurată:** Organizarea lecțiilor în etape clare (evocare, realizarea sensului, reflecție).
 - **Diversificarea activităților de învățare:** Incluziunea de dezbateri, exerciții practice, studii de caz și metode interactive.
 - **Feedback imediat și constructiv:** Oferirea de sprijin prompt, evidențiind progresul și succesul individual.
 - **Recompense motivaționale:** Utilizarea încurajărilor simbolice, flexibilitatea termenelor de predare și valorizarea eforturilor.
-

Partea a II-a: Instrumente de intervenție

1. Programul de intervenție personalizat (PIP)

Acesta este structurat în:

-
- **Obiective de învățare:** Definirea comportamentelor țintă și a criteriilor de succes.
 - **Strategii adaptate:** Alegerea metodelor corespunzătoare obiectivelor propuse.
 - **Evaluarea continuă:** Utilizarea tehnicilor criteriale pentru măsurarea progresului.
 - **Revizuirea programului:** Ajustarea periodică a strategiei, pe baza evaluărilor (la intervale de maximum 90 de zile).

2. Adaptarea curriculară

Aceasta implică:

- **Personalizarea conținuturilor:** Ajustarea curriculumului la nevoile individuale, prin predare diferențiată și utilizarea resurselor variate.
- **Principii pedagogice:** Crearea unui mediu care să faciliteze descoperirea aptitudinilor și maximizarea potențialului individual.
- **Flexibilitate în evaluare:** Aplicarea metodelor multiple de evaluare (chestionare orale, proiecte, autoevaluare).

Partea I

Programe de stimulare și recuperare

A. Stimularea studenților cu performanțe înalte în învățare

Pentru stimularea studenților cu performanțe înalte în învățare, cadrele didactice ale colectivului de științe ale educației au în vedere următoarele strategii:

- adaptarea conținuturilor d.p.v. cantitativ, dar mai ales calitativ la nevoile educaționale ale studenților prin includerea unor idei, probleme, teme mai elaborate, mai complexe, și profunde, care să integreze cunoașterea cu și prin procesele de gândire superioară;
- stimularea curiozității studenților, a căutării de informații în mai multe surse;
- utilizarea unor strategii didactice care pun accent pe dezvoltarea gândirii critice, promovarea învățării prin descoperire, prin problematizare, instruirea asistată de calculator, învățarea auto-dirijată;
- utilizarea metodelor de dezvoltare a potențialului creativ (brainstorming-ul, Phillips 6-6, Sinectica, discuția Panel, etc.);
- încurajarea exprimării originale, a gândirii divergente, a rezolvării de probleme;
- cunoașterea intereselor experiențelor și scopurilor studenților și relaționarea conținuturilor învățării cât mai des posibil cu acestea;
- învățarea în grupuri mici și omogene din punct de vedere aptitudinal;
- accentul în evaluare să fie pus pe abilitățile superioare de gândire, pe creativitate;
- modalități diverse de finalizare a unui curs, din perspective cursantului (cu accent pe produsele activității studentului: proiecte, portofolii, investigații individuale sau de grup);
- manifestarea entuziasmul profesorului în predarea materiei și promovarea unor relații democratice cu studenții.

B. Stimularea studenților cu dificultăți în învățare

Pentru stimularea studenților cu dificultăți în învățare, cadrele didactice ale colectivului de științe ale educației au în vedere următoarele strategii:

- asistarea studenților în stabilirea unor scopuri specifice, de dificultate moderată și posibil de atins în viitorul imediat;
- proiectarea instruirii astfel încât studenții să se implice într-o varietate de activități ca: ascultare, scriere, comunicare, dezbateri, experimentare, rezolvare de probleme, creație, etc., care să le permită studenților valorificarea propriilor stiluri de învățare;
- asigurarea că nivelul predării este adecvat pregătirii studenților, capacităților și experiențelor lor;

- utilizarea de către profesori a unui cadru de predare-învățare structurat pe trei etape: Evocare-Realizarea sensului – Reflecție și valorificarea metodelor de dezvoltare a gândirii critice: prelegerea intensificată, ghidul de anticipație, metoda S.I.N.E.L.G., Știu/Vreau să știu/Am învățat, jurnalul dublu, metoda cubului, cvintetul, organizatorul grafic, etc.
- utilizarea exemplelor, ilustrațiilor, a studiilor de caz în procesul de predare-învățare;
- valorificarea mijloacelor și materialelor didactice în predare și învățare;
- cunoașterea de către studenți a modalităților de a avea succes la materia respectivă;
- încurajarea interacțiunii între studenți prin utilizarea metodelor de învățare prin cooperare: Gândiți-Lucrați în perechi-Comunicați, Metoda mozaicului, Controversa academică, Linia valorilor, Turul galeriei, Predarea reciprocă, STAD, etc. (desigur că studenții trebuie să perceapă aceste activități nu doar ca simple activități de socializare, ci activități care oferă șansa unei învățări autentice);
- oferirea feed-back-ului prompt pentru studenți;
- accentuarea învățării pentru a ști mai degrabă decât pentru note și considerarea erorilor ca parte integrantă a învățării;
- recompensarea progresului și a succesului (încurajări, evidențieri, note, privilegii speciale, recompense simbolice, felicitări, etc.);
- termene flexibile (individualizate) pentru finalizarea sarcinilor de lucru;
- demonstrarea caracterului pragmatic al cunoștințelor și abilităților ce urmează a fi însușite în universitate, prin stabilirea conexiunilor cu viitoarea profesie a studenților;
- adaptarea sarcinilor de învățare la interesele studenților, prin încorporarea în conținuturile predate a unor teme care să-i intereseze pe studenți sau activități care să le facă plăcere;
- includerea unor elemente de noutate, de varietate (în conținut, în prezentare sau în materialele utilizate) în temele predate;
- încurajarea unei participări active (majoritatea studenților preferă activități în care pot interacționa cu profesorul sau cu colegii sau să manipuleze materiale, decât să rămână nemișcați în bancă un timp îndelungat pentru a-l asculta pe profesor sau pentru a citi);
- includerea unor elemente care să favorizeze creativitatea studenților (elemente fanteziste, care favorizează imaginația sau care implică diverse emoții pozitive: jocul de rol, simularea, mici scenete sau alte „producții artistice”);
- încorporarea unor activități ludice (jocuri, ghicitori, rebusuri, povești cu tâlc, probleme de perspicacitate, elemente de suspans, de incertitudine, de uimire, etc., chiar în formularea obiectivelor seminarului/cursului);
- includerea unor activități de aplicație, analiză, sinteză, de evaluare (studenții să dea sens învățării lor, să lege cunoștințele vechi de cele noi, să exprime înțelegerea în termeni personali).
- completarea de către studenți la finalul cursurilor/seminariilor/laboratoarelor a eseurilor de cinci minute (o idee importantă din curs/o întrebare pentru profesor/un comentariu asupra activității) și valorificarea informațiilor de către profesor în activitățile didactice ce imediat urmează (răspunsuri la întrebări, reveniri cu explicații asupra unor concepte sau probleme neînțelese);
- alternarea formelor de evaluare didactică (evaluare inițială-continuă-sumativă), precum și a metodelor (observarea sistematică a studenților, chestionare orală, lucrări scrise,

- probe practice, proiecte, portofolii, teme pentru casă, teme de lucru în clasă, autoevaluare, etc.).
- consultații săptămânale pentru studenți în acord cu programul de consultații al fiecărui profesor.

Partea a II-a

Instrumente de intervenție utilizate în strategiile de stimulare și recuperare a studenților cu dificultăți de învățare

Pentru stimularea studenților cu dificultăți în învățare, cadrele didactice ale colectivului de științe ale educației propun utilizarea următoarelor instrumente de intervenție și recuperare:

- programul de intervenție personalizat
- adaptarea curriculară.

A. Programul de intervenție personalizat

Programul de intervenție personalizat are următoarele componente:

- obiectivele învățării;
- strategiile de intervenție și de învățare pentru fiecare obiectiv urmărit;
- strategiile de evaluare a deprinderilor achiziționate și a intervențiilor;
- un mecanism continuu de revizuire a programului de intervenție și de luare a deciziilor ce privesc continuarea programului.

1. Obiectivele învățării

Obiectivele învățării reprezintă primă etapă a elaborării programului (PIP) și specifică modificările sau achizițiile ce trebuie atinse de student la sfârșitul programului de intervenție, în funcție de scopul propus. Pentru a preciza scopul în cadrul programului de intervenție personalizat, trebuie efectuate mai multe operații:

- alegerea comportamentelor-țintă reprezentative ale scopului vizat, luând în considerare factorii ce pot afecta reușita programului de intervenție;
- formularea obiectivelor învățării ce decurg din comportamentele-țintă alese, precizând atât condițiile de realizare ale acțiunilor, cât și pragul reușitei pe scara achizițiilor;

- formularea unor sub-obiective ce decurg din obiectivele menționate în etapele învățării, adaptate la capacitățile individului.

2. Strategiile de intervenție și de învățare

Definirea obiectivelor de învățare constituie prima etapă în elaborarea unui program de intervenție personalizat, determinând modificările vizate la student. În a doua etapă, se determină mijloacele utilizate pentru a ajuta studentul să realizeze obiectivele vizate. Trebuie stabilite strategiile de intervenție și de învățare corespunzătoare.

În tabelul de mai jos se ilustrează primele două elemente ale unui program de intervenție personalizat: definirea obiectivelor învățării și alegerea unei strategii corespunzătoare scopului dezvoltării și învățării.

Analiza strategiilor vizează ce trebuie să facă specialistul și sarcina pe care trebuie să o execute studentul pentru a atinge obiectivul vizat. Strategiile stabilesc: cine execută, când execută, cum execută.

Elementele unui program de intervenție personalizat definit în funcție de un scop de învățare și dezvoltare		
Planul serviciilor	Planul intervențiilor personalizat	
SCOP	OBIECTIV DE ÎNVĂȚARE	STRATEGIE
Stabilește intenția și orientarea generală a unui PSP	Precizează comportamentul așteptat din partea studentului la sfârșitul perioadei de intervenție	Stabilește acțiunile și mijloacele folosite pentru a atinge obiectivul, cine răspunde de aceasta și modalitățile de realizare

3. Evaluarea procesului de învățare și a intervențiilor

În cadrul planului de servicii și a programului de intervenție personalizat, evaluarea trebuie să permită atât aprecierea gradului în care studentul poate realiza sarcina și a atins obiectivele învățării, cât și eficiența strategiilor de intervenție utilizate.

Măsurarea constă în determinarea valorii unei acțiuni sau fenomen cu ajutorul cifrelor, în timp ce evaluarea este acțiunea de apreciere a fenomenului cu ajutorul datelor obținute prin măsurare. La baza unei evaluări corecte stau tehnicile de măsurare eficiente.

Pentru programul de intervenție personalizat este indicată forma de măsurare și evaluare prin obiective, numită și criterială. Această operație constă în stabilirea dacă subiectul a achiziționat sau stăpânește comportamentul-țintă enunțat prin obiectivul învățării, depășind pragul de reușită stabilit.

4. Evaluarea și revizuirea programului de intervenție personalizat

După stabilirea obiectivelor învățării, a strategiilor de intervenție și de învățare, a mijloacelor de măsurare și evaluare a acestora se trece la următoarea etapă, cea de revizuire a strategiilor de intervenție și învățare și de luare a deciziilor privind continuarea programului de intervenție personalizat. Această revizuire nu trebuie efectuată la perioade mai mari de 90 de zile. Procesul de revizuire are patru etape:

a) observațiile și măsurătorile ce urmăresc subiectul care învață, în funcție de obiectivele vizate într-un program de intervenție personalizat;

b) evaluarea achizițiilor realizate, a mijloacelor de realizare pentru atingerea obiectivului vizat și a eficienței strategiilor de intervenție și de învățare propuse;

c) decizia în ce privește continuarea sau modificarea strategiilor de intervenție și învățare, în funcție de progresele realizate și de dificultățile întâmpinate. Dacă obiectivele sunt atinse, se iau decizii privind atingerea unui nou obiectiv;

d) continuarea programului de intervenție personalizat, ținând cont de nevoile subiectului și de scopurile definite în planul de servicii personalizat.

Evaluând fiecare etapă a programului de intervenție personalizat, putem lua decizii privind continuarea acestuia.

Program de intervenție

personalizat (P.I.P.)

NUMELE ȘI PRENUMELE

DATA NAȘTERII

FACULTATEA

SPECIALIȘTII CARE INTERVIN ÎN REALIZAREA PIP (specialiști care realizează intervenția, studentul, părinți, alți colaboratori)

DATA REALIZĂRII PIP

DATA REVIZUIRII PIP

DATE DIN PUNCT DE VEDERE MEDICAL

DATE DIN PUNCT DE VEDERE PSIHOPEDAGOGIC

DATE DIN PUNCT DE VEDERE AL COMPETENȚELOR ACADEMICE

Discipline de studiu	Obiective	Strategii de intervenție și învățare	Perioada de intervenție	Evaluarea procesului de învățare și a intervențiilor

REZULTATE OBȚINUTE ÎN URMA APLICĂRII PIP

B. Adaptarea curriculară

Pentru aplicarea programului de intervenție personalizat devine necesară elaborarea unei scheme a adaptării, în funcție de fiecare subiect în parte. Și adaptarea curriculară vizează reelaborarea tuturor componentelor curriculumului în funcție de necesitățile fiecărui subiect.

Adaptarea curriculum-ului pentru predarea diferențiată și individualizată în cazul studenților cu dificultăți de învățare

1. Ce este adaptarea Curriculum-ului pentru predarea diferențiată și individualizată în cazul studenților cu dificultăți de învățare?

În esență, această problemă vizează adaptarea procesului instructiv-educativ la posibilitățile aptitudinale, la nivelul intereselor cognitive, la ritmul și stilul de învățare al studentului. În termeni de politică educațională, strategia diferențierii curriculare se exprimă prin trecerea de la o școală pentru toți la o școală pentru fiecare.

2. Cum se realizează această adaptare?

Există numeroase aspecte ale adaptării curriculare în acord cu trebuințele de dezvoltare și de afirmare ale predispozițiilor aptitudinale generale și specifice (care se manifestă pe diferite niveluri, de la persoane cu dificultăți de învățare până la cele cu inteligență supramedie și supradotate).

3. În proiectarea și aplicarea învățării diferențiate trebuie să avem în vedere diverse principii și criterii de constituire a curriculum-ului:

- Principii privind Curriculum-ul ca întreg:
- Curriculum-ul trebuie să respecte caracteristicile de vârstă ale studentului, corelate cu principiile psihologice ale învățării;
- Curriculum-ul trebuie să-i ajute pe studenți să-și descopere disponibilitățile și să le valorifice la maximum în folosul lor și al societății.
- Principii privind învățarea:
- Studenții învață în stiluri diferite și în ritmuri diferite.
- Principii privind predarea:

- Profesorii trebuie să creeze oportunități de învățare diverse, care să faciliteze atingerea obiectivelor propuse;

- Profesorii trebuie să descopere și să stimuleze aptitudinile și interesele studenților.

- Principii privind evaluarea:

- Evaluarea trebuie să-i conducă pe studenți la o autoapreciere corectă și la o îmbunătățire continuă a performanțelor.

4. Care sunt caracteristicile psiho-comportamentale cu frecvență maximă la studenții cu dificultăți de învățare? (avem în vedere capacitățile de înțelegere, posibilitatea asimilării unui anumit volum de cunoștințe, ritm de învățare, creativitate, implicare afectivă, motivație, curiozitate intelectuală, dorință de recunoaștere a succeselor)

5. Schema adaptării curriculum-ului

Adaptare prin:

<i>Conținuturi</i>	<i>RESURSE</i>			<i>Forme de instruire</i>	<i>Procese psihice implicate</i>
	<i>procedurale</i>	<i>temporale</i>	<i>materiale</i>		

<i>Strategii Recuperatori i</i>	<i>Descriptori de performanță</i>	<i>Evaluare</i>	<i>Mediul fizic, psihologic</i>	<i>Standarde curriculare de performanță</i>	<i>Altele (propuneri)</i>

BIBLIOGRAFIE

1. Canevaro, A., Balzaretto C., Rigon, G., (1996), *Pedagogia speciale dell'integrazione – Handicap: conoscere e accompagnare*, La Nuova Italia, Firenze.
2. Canevaro, A., (1999), *Pedagogia speciale: la riduzione dell'handicap*, Bruno Mondadori, Milano.
3. * * * (1995), *Cerințe speciale în clasă. Pachet de resurse pentru instruirea profesorilor*, UNICEF, București.
4. * * * (1999), *Dezvoltarea practicilor incluzive în școli. Ghid managerial*, MEN și UNICEF, București.
5. Gherguț, A., (2001), *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale. Strategii de educație integrată*, Editura Polirom, Iași.
6. Mara, D., (2004), *Strategii didactice în educația incluzivă*, Editura Didactică și Pedagogică, București.
7. * * * *Legea Învățământului*, nr. 84/1995 respectiv 151/1999.
8. Neamțu, C., Gherguț, A., (2000), *Psihopedagogie specială*, Editura Polirom, Iași.
9. Păun, E., (1998), *Bazele sociopedagogice ale educației integrate în „Educația integrată a copiilor cu handicap”*, E. Verza, E. Păun, (coord.), UNICEF și RENINCO, București.
10. Popovici, D.V., (1999), *Elemente de psihopedagogia integrării*, Editura Pro Humanitate, București.
11. Preda, V., (1998), *Modele ale educației precoce privind copiii cu cerințe speciale în „Educația integrată a copiilor cu handicap”*, E. Verza, E. Păun, (coord.), UNICEF și RENINCO, București.
12. Radu, G., (1998), *Integrarea școlară a copiilor cu handicap mintal în „Educația integrată a copiilor cu handicap”*, E. Verza, E. Păun, (coord.), UNICEF și RENINCO, București.
13. Rusu, C., (coord.), (1997), *Deficiență, incapacitate, handicap*, Editura Pro Humanitate, București.
14. Stainback, W., Stainback, S., (1992), *Curriculum Considerations in inclusive classrooms*, Paul Brookes, Baltimore.
15. Ungureanu, D., (2000), *Educația integrată și școala incluzivă*, Editura de Vest, Timișoara.
16. Verza, E., (1998), *Bazele psihologice ale educației integrate în „Educația integrată a copiilor cu handicap”*, E. Verza, E. Păun, (coord.), UNICEF și RENINCO, București.
17. Verza, E., Păun, E., (coord.), (1998), *Educația integrată a copiilor cu handicap*, UNICEF și RENINCO, București.
18. Vărășmaș, T., (2001), *Învățământul integrat și/sau incluziv*, Editura Aramis, București.